

Управління культури, туризму і курортів
Хмельницької облдержадміністрації
Хмельницька обласна універсальна наукова
бібліотека ім. М.Островського

**Науково-дослідна робота
в бібліотеках Хмельниччини
2014
Вип. 10**

Хмельницький
2015

78.34(4УКР-4ХМЕ)751.2

НЗ4

Науково-дослідна робота в бібліотеках Хмельниччини. Вип. 10. / Хмельниц. ОУНБ ім. М.Островського. – Хмельницький, 2015. – 28 с.

Видання висвітлює результати науково-дослідної роботи колективу обласної універсальної наукової бібліотеки ім. М.Островського та бібліотек області у 2014 році.

Друкується за рішенням науково-редакційної ради Хмельницької ОУНБ ім. М.Островського, протокол № 20 від 24.12.2015 р.

Укладач: *Поліщук Н.П.*

Рецензент: *Маковська В.В.*

Науковий редактор: *Синиця Н.М.*

Вступ

Сьогодні досить важливу роль у роботі бібліотеки відіграє науково-дослідна робота. У 2014 році бібліотеки області взяли участь у загальнодержавних дослідженнях: **«Вивчення стану публічних бібліотек області»** (проведена робота з паспортизації бібліотек області), **«Нові інформаційні технології в бібліотеках області»**, **«Стан інформатизації закладів культури і мистецтва області»**, **«Моніторинг базової мережі публічних бібліотек області»**, **«Вивчення читацького попиту на книги, які були направлені до публічних бібліотек області в рамках централізованого придбання україномовної літератури для поповнення фондів публічних бібліотек та книг, виданих за бюджетною програмою «Українська книга»** (організатори – Міністерство культури України, Національна парламентська бібліотека України, Український центр культурних досліджень).

Бібліотеки області брали участь в загальнообласних дослідженнях, таких як:

- **«Бібліотечні ініціативи для розвитку громад Хмельниччини»** (анкетування);
- **«Краща книга Хмельниччини»** (До всесвітнього дня книги та авторського права) (анкетування);
- **«Віртуальний світ сучасного бібліотекаря»** (онлайн-дослідження);
- **«Вивчення думки користувачів ОУНБ щодо якості бібліотечних послуг»** (анкетування).

За зібраними матеріалами досліджень, підготовлені статистичні таблиці, аналітичні записки, які використовуються у плануванні роботи бібліотек області та для покращення їх діяльності.

**«Бібліотечні ініціативи
для розвитку громад Хмельниччини»
(анкетування)**

Метою анкетування було: визначити роль бібліотеки та бібліотекаря у розвитку місцевої громади.

Завданням було:

1. Вивчити інформаційні потреби сучасного користувача;
2. Вивчити потреби користувачів у інноваційних послугах сучасної бібліотеки;
3. Дослідити думку користувачів щодо якості надання бібліотечних послуг;
4. Дослідити думку користувачів щодо напрямку розвитку сучасної бібліотеки яка б сприяла розвитку місцевих громад;
5. Дослідити думку бібліотекарів щодо змін які відбулись у бібліотеці за останні роки;
6. Вивчити результати роботи бібліотекарів (їх планів), що сприяли б розвитку місцевих громад.

Об'єктом дослідження були користувачі бібліотек та бібліотечні працівники.

Предметом дослідження були:

- потреби користувачів в послугах які пропонує сучасна бібліотека, ступінь їх задоволення враховуючи ресурси ХОУНБ та бібліотек області, їх думки щодо подальшої діяльності бібліотеки спрямованої на розвиток місцевих громад;

- професійна діяльність бібліотекарів, яка спрямована на розвиток місцевих громад.

Практична новизна дослідження полягала у розробці рекомендацій, у висновках і узагальненнях, які направлені на задоволення інформаційних потреб користувачів.

У опитуванні взяли участь **1030 (100 %)** респондентів зі **102** бібліотек області Віньковецького, Волочиського, Городоцького, Деражнянського, Дунаєвського, Кам'янець-Подільського, Красилівського, Летичівського, Новоушицького, Полонського, Славутського, Старокостянтинівського, Старосинявського, Теофіпольського, Чемеровецького,

Ярмолинецького районів, ЦМБС міст Кам'янець-Подільський, Хмельницький, Нетішин, Славута, Старокостянтинів і Шепетівка та Хмельницька ОУНБ імені Миколи Островського.

За висновками анкетування 36,9 % опитаних респондентів відвідують бібліотеку щомісяця.

Інформаційним центром вважають бібліотеку 52,8 % респондентів, **осередком культури** 21,3 % респондентів, **дозвіллевою установою** 18,3 % респондентів і 25,8 % вважають бібліотеку **центром спілкування**.

Також респонденти вказали якої інформації не вистачає у бібліотеках. Серед їхніх відповідей найбільше недостатньо **сучасної нової літератури** – 23 % респондентів; **періодичних видань** – 15 %; **літератури сучасних українських авторів** – 6,2 %.

Найбільш популярними бібліотечними послугами, на думку респондентів є послуги:

- вільного доступу до мережі Інтернет;
- отримання книг та періодичних видань;
- відвідування соціокультурних заходів;
- послуги абонементу і читальних залів;
- ПДГ (пункти доступу до офіційної інформації);
- відвідування клубів за інтересами;
- замовленням довідок;
- користування соціальними мережами...

91,6 % респондентів задоволені якістю надання послуг, а 8,4 % не задоволені якістю надання цих послуг. Серед причин незадоволення якістю послуг:

- відсутність необхідної літератури;
- відсутній інтернет;
- не вистачає комп'ютерів;
- застарілий фонд;
- відсутність періодичних видань;
- відсутність штрих-кодування, як послуги пришвидшення оформлення замовлення.

62,1 % респондентів користуються у бібліотеці інформацією органів державної влади.

41,4 % респондентів користуються у бібліотеці послугами в електронному режимі і вказали, що користуються такими послугами:

- інтернетом;
- реєстрацією на ЗНО;
- скайп-спілкуванням;
- електронними каталогами;
- web-сайтами бібліотек;
- безкоштовними юридичними консультаціями;
- замовленням квитків;
- поповненням мобільного рахунку;
- ПДГ;
- переглядом електронних книг;
- переглядом віртуальних виставок та мультимедійних презентацій;
- переглядом фільмів онлайн.

Найбільш корисними для розвитку громади респонденти вважають такі послуги (ініціативи):

- **клуби за інтересами, гуртки** – 29,6 % респондентів;
 - **соціокультурні заходи** – 44,5 %;
 - **навчальні програми (тренінги, семінари, майстер-класи)** – 20,1 %;
 - **Пункт доступу громадян до офіційної інформації (ПДГ)** – 20,7 %;
 - **Пункт вільного доступу до Інтернету** – 46,4 %;
 - **веб-сайт бібліотеки** – 13,2 %;
 - **замовлення літератури з інших бібліотек** – 7,7 %;
 - **виконання довідок на запити читачів** – 17,4 %.
- 1,2 % респондентів вказали «інші» послуги:
- задоволення запиту на літературу;
 - послугами електронного урядування;
 - інтернетом;
 - рекламними послугами;
 - друком потрібного матеріалу.

На думку респондентів їх обізнаності та розвитку громади сприяють наступні послуги що *сприяють дозвіллю*:

- соціокультурні заходи – 13,1 %;
- гуртки, клуби за інтересами – 5,8 %;
- зустрічі з цікавими людьми – 4,4 %;
- майстер-класи – 3,9 %.

що сприяють навчанню:

- курси комп'ютерної грамотності – 14,4 %;
- навчальні програми – 5,8 %;
- тренінги – 1,5 %;

інноваційні бібліотечні послуги:

- послуги Інтернет-центру – 25 %;
- ПДГ- 6,1 %;
- електронні послуги – 3,5 %;
- користування скайп-зв'язком – 2,7 %.

Також були отримані відповіді:

- отримання інформації – 4,4 %;
- отримання книг – 2,6 %;
- зустрічі з владою – 2 %;
- отримання консультацій – 1,8 %;
- перегляд періодичних видань – 1,5 %;
- відвідування книжкових виставок – 1,1 %.

На думку респондентів бібліотека має розвиватись перш за все у напрямку:

- **комп'ютеризації бібліотечного обслуговування** – 57,9 %;
 - **оновлення бібліотечних фондів та їх урізноманітнення** – 54,7 %;
 - **популяризації літератури, проведення заходів** - 26,9 %;
 - **клуби, гуртки в бібліотеці** – 16,7 %;
 - **залучення до роботи бібліотеки органів влади, громадських організацій, бізнесу, громади** – 10,1 %;
 - **грантова діяльність, пошук інвесторів** – 7 %;
 - **створення та діяльність бібліотечних рад** – 0,7 %.
- 3 % респондентів вказали «інші» напрямки розвитку:
- створення сайту;

- проведення політичних та релігійних дискусій у відповідний час;
- імідж та інтер'єр;
- в напрямку розвитку інформаційних технологій.

«Краща книга Хмельниччини»

*(До всесвітнього дня книги та авторського права)
(анкетування)*

Метою анкетування було: дослідити зміни в уподобаннях і вивчити попит користувачів та бібліотечних працівників на книги Хмельницьких видавців, заохотити їх до користування друкованою книгою як джерелом інформації, та стимулювати до активного читання.

Завданням стало:

- **забезпечення** ефективної діяльності бібліотек області з метою створення умов для підтримки читання;
- **вивчення** бібліотечними працівниками смаків та потреб користувачів у друкованих виданнях місцевих авторів, для подальшого удосконалення роботи бібліотек;
- **проведення** бібліотеками області власних соціологічних досліджень з проблем читання.

Об'єктами анкетування були:

- бібліотечні працівники;
- користувачі бібліотек області.

Предметом анкетування була популяризація сучасної української літератури краю.

У дослідженні взяло участь **24** ЦРБ (ЦМБ). А саме: Білогірська, Віньковецька, Волочиська, Городоцька, Деражнянська, Дунаєвецька, Ізяславська, Кам'янець-Подільська, Красилівська, Летичівська, Новоушицька, Полонська, Славутська, Старокостянтинівська, Старосинявська, Теофіпольська, Хмельницька, Чемеровецька, Шепетівська ЦРБ та ЦМБ м. Кам'янець-Подільський, м. Хмельницький, м. Славута, м. Нетішин та м. Шепетівка.

Під час анкетування було опитано **1507** респондентів (**1447** (96,0 %) жінок, **14** (0,9 %) чоловіків). **46** (3,1 %) респондентів не вказали статі. 142 (9,4 %) респондентів це бібліотечні працівники тих бібліотек де проводилось дослідження.

За висновками переможцями стали:

Номінація «Художній твір»:

- Карась Петро Прокопович *«Серце мусить боліти»*: роман-трилогія;
- Горбатюк Василь Іванович *«Ще настане ваша пора»*: документальний роман;
- Гірник Павло Миколайович *«За дві криниці до прірви»*: літературно-художнє видання;
- Мачківський Микола Антонович *«Коріатовичі»*: роман-міф.

Номінація «Історико-краєзнавчі видання»:

- Єсюнін Сергій Миколайович *«Незнане Поділля»*: краєзнавче видання;
- Маліш Петро Іванович *«Розгул червоного диявола»*: історико-публіцистичне видання;

Номінація «Науково-популярні та природознавчі видання»:

- Говорун Валентин Давидович, Тимошук Олексій Олександрович (укладачі) *«Річки Хмельниччини»*: навчальний посібник.

Номінація «Мистецтвознавчі видання»:

- Кульбовський Микола Михайлович *«З подільського кореня»*: літературно-публіцистичне видання;
- Трембіцький Анатолій Михайлович (укладач) *«Берегиня скарбів народних»*: 2-х томне наукове краєзнавчотетнографічне видання праць Галини Медвечук.

З метою відродження соціальної ролі книги та читання як процесу культурного, духовного, професійного та інтелектуального збагачення людини та за результатами загальнообласного дослідження *«Краща книга Хмельниччини»* бібліотекам області рекомендується:

- привернути увагу громадськості до книги та читання як основного чинника всебічного розвитку особистості;
- укомплектувати бібліотечні фонди визначеними виданнями;
- активізувати роботу літературних клубів (об'єднань) за інтересами по популяризації кращих книг Хмельниччини та творчості подільських авторів;
- здійснити комплекс заходів (літературні зустрічі з авторами книг, обговорення, тематичні уроки, літературні читання, виставки книг тощо);
- систематично здійснювати моніторинг попиту користувачів на краєзнавчі видання.

«Віртуальний світ сучасного бібліотекаря»
(онлайн-дослідження)

Метою анкетування було: вивчення можливостей та умінь бібліотекарів вільно користуватись спеціалізованими Інтернет-сервісами.

Завдання дослідження:

1. Вивчити інформаційні потреби сучасного бібліотекаря;
2. Вивчити потреби бібліотекарів у інтернет-сервісах;
3. Дослідити рівень інформаційно-інноваційної компетентності бібліотекарів;
4. Дослідити думку бібліотекарів щодо їх переваг у використанні інтернет-сервісів;
5. Дослідити думку бібліотекарів щодо змін які відбулись у їх роботі завдяки інноваційним технологіям.

Об'єктом дослідження були бібліотечні фахівці.

Предметом дослідження стали потреби респондентів в інтернет-сервісах.

Практична новизна дослідження полягала в аналізі потреб бібліотекарів у сучасних інтернет-сервісах, вивченні переваг в їх використанні та розробці рекомендацій, у висновках і узагальненнях, які направлені на задоволення професійних потреб.

База дослідження.

Дослідження було проведене у інтернет просторі, соціальних мережах (бібліотечних групах, спільнотах). Форма анкети також була розміщена на сайті Обласної універсальної наукової бібліотеки імені Миколи Островського та розсилалась електронною поштою у всі бібліотеки області.

У опитуванні взяли участь **127 (100 %)** респондентів. Дослідження показало, що сучасні бібліотекарі незалежно від стажу і займаної посади дуже часто у роботі використовують різні сервіси інтернет-середовища.

49 % респондентів мають стаж бібліотечної роботи понад 20 років. Значну частку опитуваних – 22 % становлять бібліотекарі зі стажем 3-10 років, це молоді спеціалісти, які вдало і професійно використовують різні інтернет-сервіси для просування і реклами своїх бібліотек у інтернеті, тим самим залучають широке коло користувачів як реальних так і віртуальних (віддалених користувачів).

По кількості відповідей видно, що у опитуванні респонденти активно брали участь на протязі 2-х тижнів, що свідчить про їх зацікавленість та перегляд (бібліотечних сторінок, груп, спільнот) соціальних мереж та сайту обласної бібліотеки.

Мал. № 1. **Гістограма:** «Кількість відповідей респондентів по днях»

94 % респондентів кожен день звертаються до інтернет сервісів. Що свідчить про комп'ютерну грамотність бібліотекарів, їх обізнаність та вміння працювати у різних бібліотечних та інтернет програмах.

80 % респондентів мають власні електронні скриньки, 10 % респондентів не мають власних електронних скриньок. У роботі використовують загальну бібліотечну скриньку 9 %. Це скоріше за все маленькі бібліотеки де немає великої кількості комп'ютерів і працює один працівник.

Також майже всі респонденти мають профіль у соціальних мережах – 80 %, 9 % мають профіль бібліотеки, 11 % – не зареєстровані у соціальних мережах. Це свідчить про широку популяризацію послуг та бібліотечної діяльності, серед реальних та потенційних віртуальних користувачів, цим самим підвищуючи імідж бібліотеки.

Найбільшою популярністю користуються такі соціальні мережі як:

- однокласники – 33 %;
- фейсбук – 28 %;
- в контакті – 19 %.

Не виникає потреби у респондентів у хмарних сервісах. 45 % респондентів ще не використовують їх у своїй роботі. 26 % взагалі ще не знають що це таке. Серед тих хто використовує їх, найбільшою популярністю та довірою користується Google Drive (43 %), та Dropbox – (35 %).

Скайп зв'язок використовують у роботі 87 % респондентів. Але ще залишаються 13 %, які не володіють даним сервісом. Також гіршим є результат по створенню і наповненню сайтів (блогів) бібліотек. Лише 44 % пробували працювати з сайтами/блогами. Серед тих хто створював сайт/блог надають перевагу таким платформам як:

- Blogspot – 34 %;
- WordPress – 23 %;
- Jimdo – 13 %.

Також часто респонденти використовують відео/та фото редактори – 61 %. Можливості гарно скласти фотоколаж, чи створити відео не використовують 39 % респондентів. Що свідчить про те що вони можливо не вміють ними користуватись.

Серед тих хто користується відео/фото редакторами переваги надають:

- Онлайн-фотошоп – 36 %;
- Windows Movie Maker – 35 %;
- YouTube Editor – 21 %.

Рекомендації

1). Провести ряд занять по підвищенню фахового рівня бібліотечних працівників по:

- створенню електронної скриньки та запровадити у практику роботи електронне листування;
- хмарним технологіям (технологіям збереження інформації на віддалених носіях);
- створенню та веденню бібліотечних сайтів/блогів;
- роботі з відео/фото редакторами.

2). Створити сайти/ блоги та профілі бібліотек у соціальних мережах для більш ширшої популяризації бібліотечних послуг та покращення іміджу бібліотеки серед громади;

3). Створити відео ролик про бібліотеку, та завантажити його у мережу інтернет прорекламувавши тим самим послуги та можливості сучасної бібліотеки.

«Вивчення думки користувачів ОУНБ щодо якості бібліотечних послуг»

(анкетування)

Метою дослідження стало вивчення думки користувачів Хмельницької універсальної наукової бібліотеки імені Миколи Островського щодо якості послуг які вони отримують у бібліотеці.

Завданням дослідження було вивчення думки користувачів бібліотеки щодо якості бібліотечних послуг.

Об'єкт дослідження були відвідувачі бібліотеки та соціальної мережі Фейсбук.

Предметом дослідження стали потреби користувачів в послугах, які пропонує ОУНБ та ступінь задоволення її ресурсами.

Для реалізації дослідження були розроблені анкети:

- для відвідувачів бібліотеки;
- для відвідувачів соціальної мережі Фейсбук.

У дослідженні взяло участь **24** респонденти соціальної мережі Фейсбук та **52** респонденти – відвідувачі Хмельницької ОУНБ імені Миколи Островського (всього **76** респонденти): з них – жінок **36** (69,2 %), чоловіків – **7** (13,5 %), **9** (17,3 %) респондентів не вказали статі.

Дослідження показало, що користувачі відвідують бібліотеку кожен день – 33 %, один раз в неділю – 28,9 % або один раз в місяць – 28,9 %. Що свідчить про потребу у бібліотечних послугах та можливість задовільнити потреби. Адже 94,7 % респондентів відповіли, що полюбляють читати і виокремили переваги жанрів читання:

- мелодрами читають – 38,2 % з усіх опитаних респондентів;
- пригодницьку літературу читають – 31,6 %;
- фентезі – 27,6 %;
- фантастика подобається – 25 % з усіх опитаних;
- класика – 22,4 %.

42 % респондентів надають перевагу електронним носіям для читання, це зокрема молодь, яка читає електронні книги або використовує для читання планшети. Інші 58 % надають перевагу паперовому варіанту (книги, журнали, газети).

Найбільш вподобана респондентами послуга доступу до електронних повнотекстових ресурсів, інтернет послуга – 51,3 % опитуваних. Також користувачі полюбляють відвідувати читальні зали бібліотеки – 36,8 % в певній мірі за рахунок того що там є Інтернет (*wi-fi*).

Дуже сподобалось респондентам запитання щодо інновацій які потрібно ще запровадити у бібліотеці. Тому враховуючи їх побажання наступні **рекомендації**:

- створити кімнату відпочинку;
- кімнату для харчування;
- дитячу кімнату;
- створити зручні зоновані місця для користувачів з доступом до інтернету;
- електронну книговидачу;

- оновити комп'ютерну техніку;
- придбати нову літературу та періодичні видання;
- зробити читальний зал під відкритим небом (*зроблено*);
- бібліотечний трамвай;
- встановити кавовий апарат;
- провести психологічні тренінги для працівників бібліотеки з етики спілкування (*проводяться заняття кожну останню середу місяця*);
- проведення цікавих зустрічей з відомими людьми (*проводяться зустрічі згідно плану*).

*Опитування слухачів циклу вебінарів **Бібліотеки і виборчий процес: навчаємо бібліотекарів і виборців конституційних прав***

Опитування проводилось під час проекту УБА, за фінансової підтримки Посольства США в Україні: **«Бібліотеки і виборчий процес: навчаємо бібліотекарів і виборців реалізації конституційних прав»**. Метою проекту було залучення бібліотеки до формування у виборців-користувачів бібліотек розуміння виборчого процесу як реалізації прав і свобод людини, надати їм інформацію про механізм реалізації та захисту своїх прав шляхом проведення просвітницької кампанії (циклу з шести вебінарів). Проведено всі шість вебінарів за темами:

1. Вибори як елемент демократії. Виборчі права громадян України та механізми їхньої реалізації.
2. Нормативно-правова база виборчого процесу. Діяльність Центральної виборчої комісії.
3. Вибори народних депутатів до Верховної Ради України.
4. Вибори Президента України.
5. Вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів.
6. Можливі порушення виборчих прав громадян. Способи захисту і відповідальність.

Вебінари прослухали **516** користувачів бібліотек. А також проведено навчання з даної теми для працівників ОУНБ, працівників бібліотек області, студентів Кам'янець-Подільського коледжу культури і мистецтв.

Вся інформація по вебінарах міститься на сайті бібліотеки. Для тих, хто не зміг прослухати вебінари у реальному часі, може використати презентації та записи всього навчального циклу, які доступні на сайті бібліотеки <http://www.ounb.km.ua/rtc/vibori.php>

Дані матеріали також можна використовувати у проведенні заходів із популяризації правових знань серед населення.

Метою опитування було: вивчення користі та ефективності бібліотечної просвітницької кампанії (користі проведення таких вебінарів).

Завданням дослідження було:

Вивчити потреби бібліотекарів, користувачів-виборців у проведенні вебінарів з даної тематики;

Дослідити думку бібліотекарів, користувачів-виборців, щодо переваг такої форми проведення навчань для підвищення кваліфікації;

Дослідити думку бібліотекарів, користувачів-виборців щодо ефективності проведення циклу вебінарів з даної теми.

Об'єктом дослідження стали бібліотечні фахівці, користувачі бібліотек області, пересічні громадяни.

Предметом дослідження були: - потреби респондентів з просвітницької кампанії з виборчого права.

База дослідження.

Дослідження було проведене у інтернет просторі, соціальних мережах (бібліотечних групах, спільнотах).

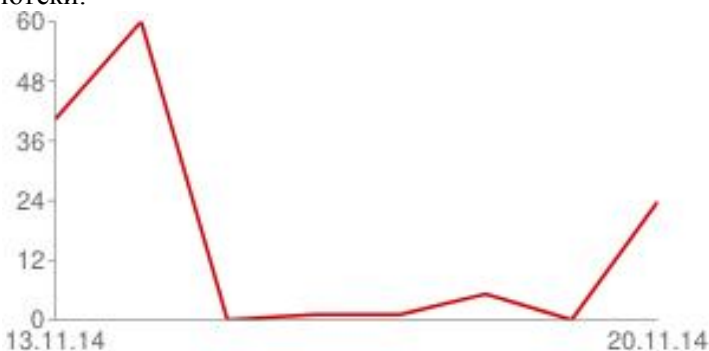
У опитуванні взяли участь **127 (100 %)** респондентів.

Дослідження проводилось методом онлайн-анкетування, форма анкети була розміщена на сайті Обласної універсальної наукової бібліотеки імені Миколи Островського, у соціальних мережах, та розсилалась електронною поштою у всі бібліотеки області та особисто учасникам вебінарів.

Дослідження показало, що у опитуванні взяли участь близько 87 % бібліотечних працівників та 13 % інші слухачі вебінарів (користувачі бібліотек, пересічні громадяни).

94 % респондентів жінки та 6 % чоловіки.

По кількості відповідей видно, що у опитуванні респонденти активно брали участь на протязі 1-го тижня, що свідчить про їх зацікавленість та перегляд (бібліотечних сторінок, груп, спільнот) соціальних мереж та сайту обласної бібліотеки.

Мал. № 2. Гістограма: «Кількість відповідей респондентів по днях»

Усі 100 % респондентів дізнались про вебінари через бібліотеку, що свідчить про гарну співпрацю бібліотекарів з РТЦ, та вдало проведену рекламну кампанію.

Найбільше респондентів 65 % (з усіх опитаних) прослухали тему **«Вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів»**, що свідчить що тема актуальна адже попереду вибори 2015. Друге місце посіла тема **«Вибори народних депутатів до Верховної Ради України»** - 62 % від усіх опитаних. Але найбільш кориснішою для респондентів виявилась тема **«Вибори народних депутатів до Верховної Ради України»** - 30 % від усіх опитаних.

99 % опитаних вважають, що такі вебінари варто проводити, вони є актуальними і в майбутньому респонденти планують брати участь у подібних вебінарах, адже така форма навчання є досить зручною як для підвищення кваліфікації так і для особистого розвитку.

Мал. №3. Діаграма: «Динаміка актуальності прослуханих тем респондентами»

Соціологічна робота бібліотек області

Протягом року працівниками ЦРБ (ЦМБ) області проведено **40** власних соціологічних досліджень. Зокрема бібліотечними працівниками **Городоцької ЦБС** проведено соціологічне дослідження **«Вивчення інформаційних потреб користувачів та рівня їх задоволення»** метою якого було виявлення структури інформаційних запитів користувачів бібліотек та ступінь їх задоволення. Всього було опитано **236** респондентів, з них **98 (41,5 %)** чоловіки, **138 (58,5 %)** жінки. Дослідження показало, що з навчальною метою до бібліотек звертаються – **77 (32,6 %)** респондентів, заради читання для відпочинку – **59 (25 %)**, з метою самоосвіти **49 (20,7 %)**, виробничою діяльністю – **19 (8 %)**, пошуку інформації у мережі Інтернет – **32 (13,5 %)**. Також респонденти вказали, що у книгозбірнях району найбільш недостатньо художньої літератури – для **93 (39,4 %)**, навчальної – **51 (21,6 %)**, суспільно-політичної – **29 (12,3 %)**, літературознавчої – **22 (9,3 %)**, технічної – **21 (8,9 %)**, науково-природничої – **20 (8,5 %)**.

Мал. № 4. **Діаграма:** «Мета звернень респондентів до бібліотек Городоцького району»

Опитування дало можливість визначити місце бібліотеки в житті мешканців району, виявити пріоритети інформаційних потреб користувачів та ступінь їх задоволення. Надання доступу до мережі Інтернет відкриває для користувачів можливість доступу до інформаційних ресурсів бібліотек України та світу, та інших ресурсів. Велику роль в обслуговуванні користувачів відіграє якісне комплектування фондів бібліотеки, а також фаховий рівень працівників бібліотек, культура обслуговування, належна організація довідково-бібліографічного апарату та електронного каталогу, рекламна діяльність, створення та популяризація власних електронних ресурсів. Все це в комплексі сприяє якісному обслуговуванню користувачів бібліотек.

У Кам'янець-Подільській ЦРБ проведено опитування «*Бібліотека. Культура. Людина*». Метою опитування було визначення місця бібліотеки в культурному житті сучасної людини. А також з'ясувати, якою читачі бачать бібліотеку і, що для них означає поняття «культура». Всього опитано **548** читачів віком від 20 до 60 років. Переважна більшість опитаних жінки – **347** (63,3 %), чоловіки – **201** (36,6 %).

За результатами дослідження бібліотека задовольняє культурні потреби користувачів за допомогою організації

цікавих соціокультурних-заходів для – **157** (28,6 %) респондентів, надання індивідуальних консультацій – **135** (24,6 %), зустрічей з відомими особистостями краю – **109** (19,8 %), проведення інтерактивних акцій – **102** (18,6 %), організація виставок творчих робіт – **45** (8,2 %).

Респонденти також вказали що відвідують бібліотеки району з метою вибору цікавих книг для домашнього читання, отримання необхідної інформації і заради спілкування з цікавими людьми.

Серед користувачів **Новоушицької ЦРБ** було проведено опитування *«Якою має бути сучасна бібліотека?»*. Всього було опитано **365** респондентів. Під час дослідження вивчалась думка користувачі бібліотеки щодо сучасних послуг, які надає бібліотека. Результати дослідження показали, що розташування бібліотеки вдале. Також влаштовує графік роботи – **314** (86 %) респондентів. Респонденти висловили і свої побажання щодо розширення послуг у бібліотеці. Це і перегляд відеофільмів, облаштування робочих зон для користувачів з особливими потребами, проведення занять з комп'ютерної грамотності та пошуку у мережі Інтернет, тощо.

Серед користувачів деяких сільських бібліотек району проведено *соціологічну розвідку «Сучасна бібліотека очима користувача»*, метою якого стало вивчення думки користувачів щодо якості бібліотечно-інформаційних послуг. Всього опитано **65** респондентів. Найбільш задоволені користувачі можливістю скористатись послугою доступу до мережі Інтернет – **29** (45 %), **20** (30 %) респондентів хочуть щоб фонди бібліотек поповнились творами сучасних українських авторів, адже саме читання є їх основною метою звернення до бібліотек. Інші **16** (25 %) респондентів хочуть бачити бібліотеку сучасною, з новим книжковим фондом, а також книгами на електронних носіях.

Працівниками **Старосинявського району** проведено *міні-інтерв'ю «Преса в нашому житті»*, яке дало можливість визначити, які періодичні видання користуються найбільшим попитом серед користувачів.

Фахівцями Старокостянтинівської ЦРБ проведено *онлайн-опитування* на сайті бібліотеки «*В яких цілях Ви використовуєте Інтернет?*». В опитуванні взяли участь **102** респонденти. За результатами опитування можна відмітити, що респонденти в основному використовують мережу Інтернет з метою пошуку інформації для професійної діяльності – **39 (38 %)** для хобі – **34 (33 %)** та **28 (27 %)** респондентів – використовують мережу Інтернет з метою навчання. **25 (24 %)** респондентів використовують Інтернет для спілкування в соціальних мережах.

З метою виявлення читацьких потреб і запитів користувачів з обмеженими можливостями фахівцями Кам'янець-Подільської МЦБС було проведено *соціологічне дослідження «Поринемо у світ книги»*. Об'єктом дослідження стали користувачі з обмеженими можливостями.

Дослідження показало, що люди з обмеженими можливостями люблять читати та їх читацькі інтереси багатопланові. Вони читають як книги, так і періодичні видання.

Всього було опитано **20** респондентів: **4 (20 %)** чоловіків та **16 (80 %)** жінок, віком від 18 до 60 років. Для 60 % респондентів читання – це можливість відволіктися від проблем сьогодення, одержати задоволення, емоційну підтримку. Також респонденти віддають перевагу таким жанрам у читанні: історичній літературі надають перевагу - **15 (75 %)** від усіх опитаних, класиці – **11 (55 %)**, фантастиці - **2 (10 %)**, пригодам – **2 (10 %)**, поезії **1 (5 %)**, детективам - **4 (20 %)**, романам про кохання – **7 (35 %)**.

9 (45 %) респондентів читають тільки українською мовою, українською та російською мовою читають **10 (50 %)** і лише **1 (5 %)** респондент читає книги лише на російській мові.

На думку респондентів найкращими виданнями українських авторів є твори: Лесі Українки «Вибране», С.Римарчука «Сльози Богородиці», Ю.Мушкетика «Смерть Сократа», М.Матіос «Солодка Даруся» та «Вирвані сторінки з автобіографії», О.Бузини «Ангел Тарас Шевченко», А.Куркова «Остання любов президента». Серед кращих зарубіжних книг респонденти назвали: Д.Донцову «Записки безумной

оптимистки», М.Цветаєву «*Душа незнающая мерь*», П.Коэлю «*Победитель остается один*».

Усі 100 % респондентів полюбляють читати періодичні видання. Респонденти також побажали щоб усі бібліотеки стали сучасними центрами інформації з новими книгами та достатньою кількістю періодичних видань, з доступом до мережі Інтернет.

Фахівці Хмельницької МЦБС провели ряд соціологічних досліджень, серед яких: «*Роль і місце бібліотеки в сучасному місті*» (ЦБ), дослідження: «*Бібліотека та читач у віртуальному просторі*» (б/ф № 2), «*Дозвілля в бібліотеці*» (б/ф № 11); анкетування: «*Мій друг книга*», «*Книга року – 2014*», «*Нас єднає Шевченкове слово*» (б/ф № 4), «*Ваша думка, ваша пропозиція*» (б/ф № 17), «*Новорічні традиції в домашньому колі*» (б/ф № 11); опитування «*Які книги Ви любите читати?*» (б/ф № 9); онлайн-опитування «*Роль естетичного оформлення у створенні позитивного іміджу бібліотеки*» (б/ф № 8); експрес-опитування «*Щоб Ви хотіли прочитати?*» (б/ф № 13).

Соціологічне дослідження «*Вибір професії – вибір майбутнього*» проведено серед молоді Теофіпольської ЦРБ. Дане дослідження дало можливість визначити рівень професійної спрямованості молоді та задоволення їхніх читацьких потреб, у співпраці із районним центром зайнятості, виявити серед молоді актуальні професії на ринку праці та як при цьому використовуються Інтернет-послуги у Пункті безкоштовного доступу до Інтернету.

Працівниками Ярмолинецької ЦРБ проведено дослідження «*Комфортність обслуговування очима користувачів*» метою якого було вивчення потреб користувачів, та якість їх обслуговування у бібліотеці. За результатами дослідження було зроблено висновки, що бібліотека є основним джерелом інформації особливо для тих користувачів, які звертаються з навчальною метою до бібліотеки. А також респонденти вказали, що у бібліотеці недостатньо комп'ютерної техніки, видань навчального характеру та деяких творів сучасних українських письменників.

Крім того проведено:

- дослідження **«Класика і ти» та «Бібліотека на допомогу професійному самовизначенню»** для молоді у бібліотеках **Волочиського району;**

- експрес-опитування **«Книга і комп'ютер: суперники чи союзники»** та міні анкетування **«Які періодичні видання ви б хотіли читати у нашій бібліотеці?»** у бібліотеках **Красилівського району;**

- анкетування **«Бібліотека майбутнього: яка вона?»** кафедрою юнацтва **Полонської ЦРБ;**

- опитування **«...Знаю його, знаю!»** (до 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка) у **Чемеровецькій ЦРБ;**

- дослідження **«Краща книга року»** **Шепетівською міською бібліотекою № 1 та міською бібліотекою для дітей.**

Всі права на авторство збережено за працівниками бібліотек області, що подали звіт по науково-дослідній роботі до сектору соціологічних досліджень та розвитку РТЦ Хмельницької ОУНБ імені Миколи Островського.

Зміст

Вступ.....	3
<i>«Бібліотечні ініціативи для розвитку громад Хмельниччини» (загальнообласне дослідження).....</i>	<i>4</i>
<i>«Краща книга Хмельниччини» (анкетування).....</i>	<i>8</i>
<i>«Віртуальний світ сучасного бібліотекаря» (онлайн-дослідження).....</i>	<i>10</i>
<i>«Вивчення думки користувачів ОУНБ щодо якості бібліотечних послуг» (анкетування).....</i>	<i>13</i>
<i>Бібліотеки і виборчий процес: навчаємо бібліотекарів і виборців конституційних прав опитування слухачів циклу вебінарів.....</i>	<i>15</i>
Соціологічні робота бібліотек області.....	18

Для заміток

Для заміток

Для заміток

Науково-аналітичне видання

**Науково-дослідна робота в бібліотеках
Хмельниччини
2014
Вип. 10**

Відповідальна за випуск:
Н.М.Синиця

Укладач:
Н.П. Поліщук

Комп'ютерна верстка, правка, редагування:
Поліщук Н.П., Дорош В.Ю.

Підписано до друку _____ Формат _____
Папір офсетний. Гарнітура Cambria.
Друк різнографією. Наклад _____ прим.